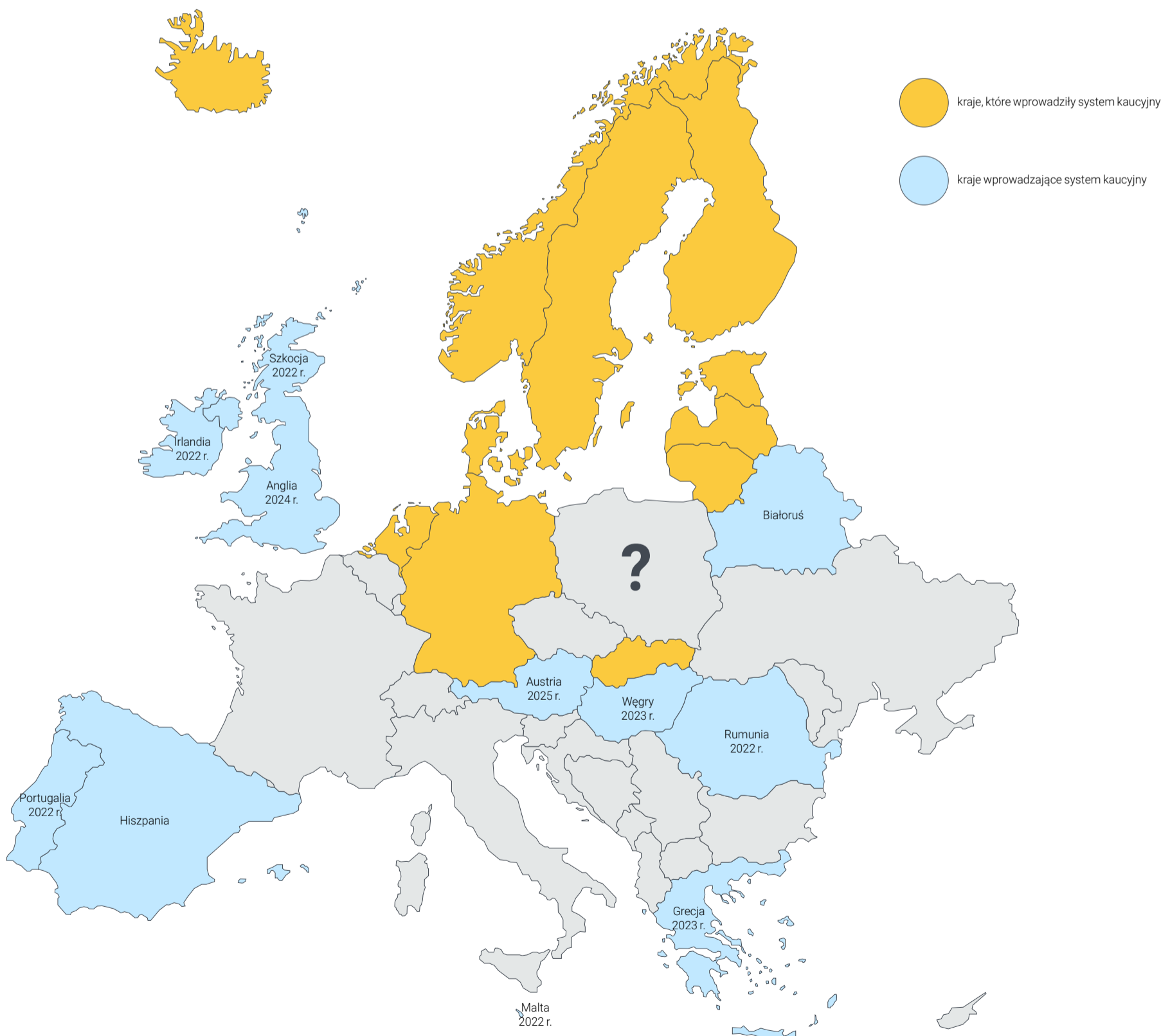

PERSPEKTYWNIK

KOALICJI WŁĄCZ CZYSTĄ ENERGIĘ DLA POLSKI

SYSTEM KAUCYJNY W POLSCE PER ASPERA AD ASTRA

Implementacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz. Urz. L 155 z dnia 12.06.2019, str. 1), zwanej dalej „dyrektywą SUP” nakłada na kraje członkowskie obowiązek osiągnięcia wysokich – określonych w tej dyrektywie – poziomów selektywnej zbiórki butelek jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych po napojach w celu recyklingu tych opakowań: 77 proc. do 2025 r. i 90 proc. do 2029 r. Jednocześnie dyrektywa nakłada na przedsiębiorców wprowadzających napoje na rynek obowiązek, aby od 2025 r. butelki z PET były wykonane w minimum 25 proc. z materiału pochodzącego z recyklingu, a od 2030 r. – wszystkie butelki na napoje z tworzyw sztucznych w 30 proc.

Wdrożenie systemu kaucyjnego w Polsce ma służyć przede wszystkim zmaksymalizowaniu strumienia butelek z tworzyw sztucznych (PET) oraz wielorazowych butelek szklanych zbieranych w sposób selektywny, a co za tym idzie w konsekwencji zmniejszenie o te odpady strumienia w systemie komunalnym.

Proponowane regulacje

Według projektu ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz ustawy o odpadach (UC98) z dnia 14 stycznia 2022 r.

- Systemem kaucyjnym zostaną objęte jednorazowe opakowania z tworzyw sztucznych po napojach o pojemności do 3l oraz opakowania szklane wielokrotnego użytku po napojach o pojemności do 1,5l.
- Rozszerzenie odpowiedzialności producentów i operatorów systemu za recykling i przetwarzanie końcowe odpadów.
- Projekt ustawy dopuszcza możliwość utworzenia dwóch lub więcej operatorów systemów kaucyjnych.
- Jednostki handlu detalicznego o pow. od 100 m² są zobowiązane do przyjmowania opakowań lub odpadów opakowaniowych objętych systemem kaucyjnym.
- Wprowadzający napoje w opakowaniach zawrą umowę z wybranym operatorem systemu, określającą ich udział w finansowaniu systemu oraz poziom odzysku pod rygorem opłaty produktowej - wprowadzający napoje stają się odpowiedzialni za osiągnięcie wskaźników recyklingu z Dyrektywy.
- 24 miesiące dla podmiotu tworzącego system kaucyjny w przypadku utworzenia go przez producentów.
- Objęcie definicją napoju soków, nektarów oraz płynnych wyrobów na bazie mleka.

Kogo dotyczy system kaucyjny (wg Oceny Skutków Regulacji OSR)

- Przedsiębiorców wprowadzających napoje w opakowaniach objętych systemem kaucyjnym oraz podmiotów ich reprezentujących - 25.000 (wg BDO).
- Gospodarstwa domowe (End user) - 8.450 tys.
- Jednostki handlowe – 256.400 z czego 151.020 małopowierzchniowe (59%).
- Ponad 2400 JST i 170 komunalnych Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych RIPOK.

Sektory i wyzwania przed nimi stojące

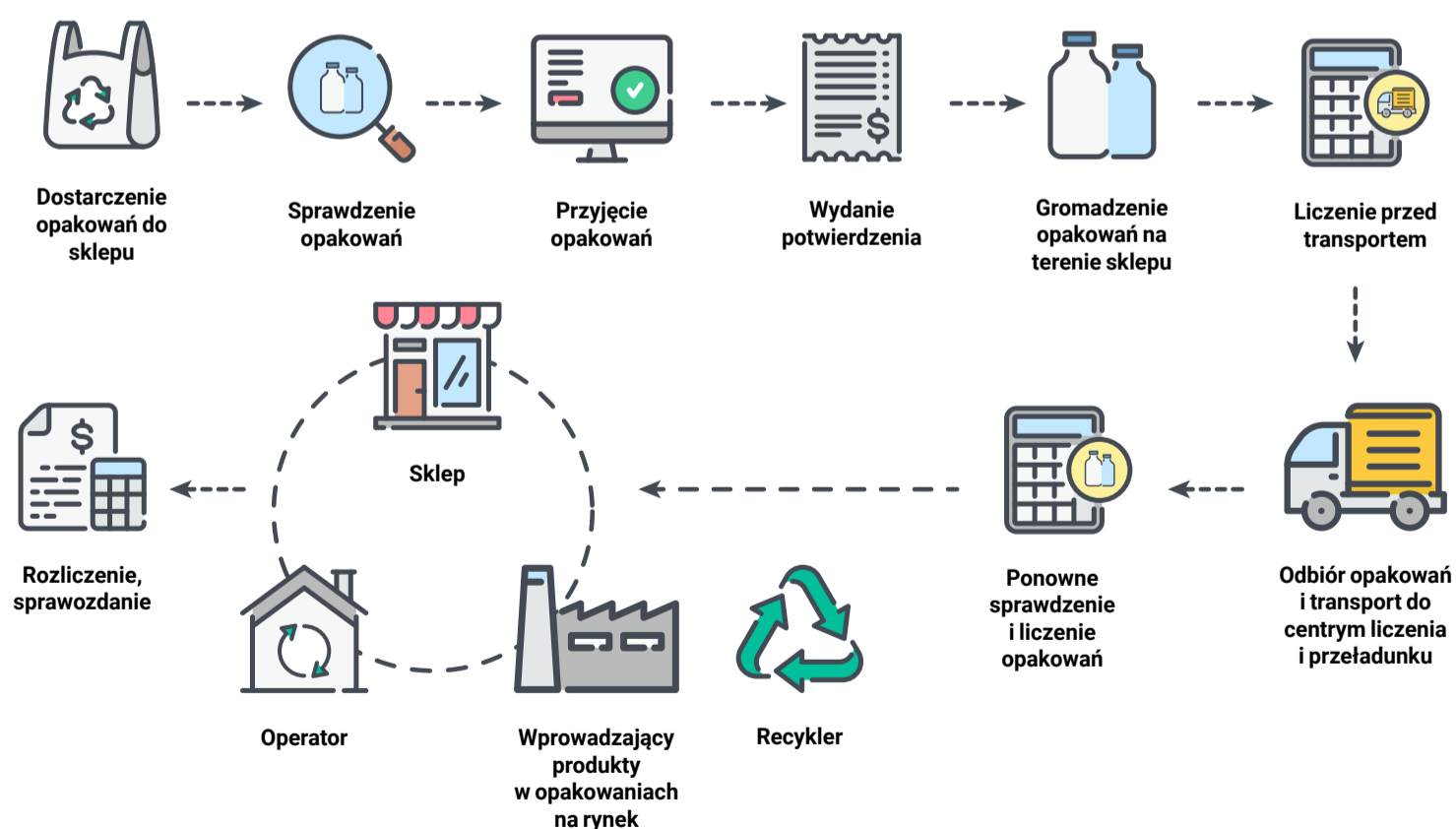
1. branża opakowaniowa, wytwórcy plastiku

a. W COVID-19 na rynku zaistniał duży popyt na czyste surowce poprodukcyjne, ale również na dobrze przesortowane odpady z tworzyw sztucznych, pochodzące z odpadów komunalnych. Mamy powiększający się niedobór nie tylko surowca PET, ale także odpadów LDPE, HDPE i PP, mniejsze ruchy zauważone są w recyklatkach z polistyrenu.

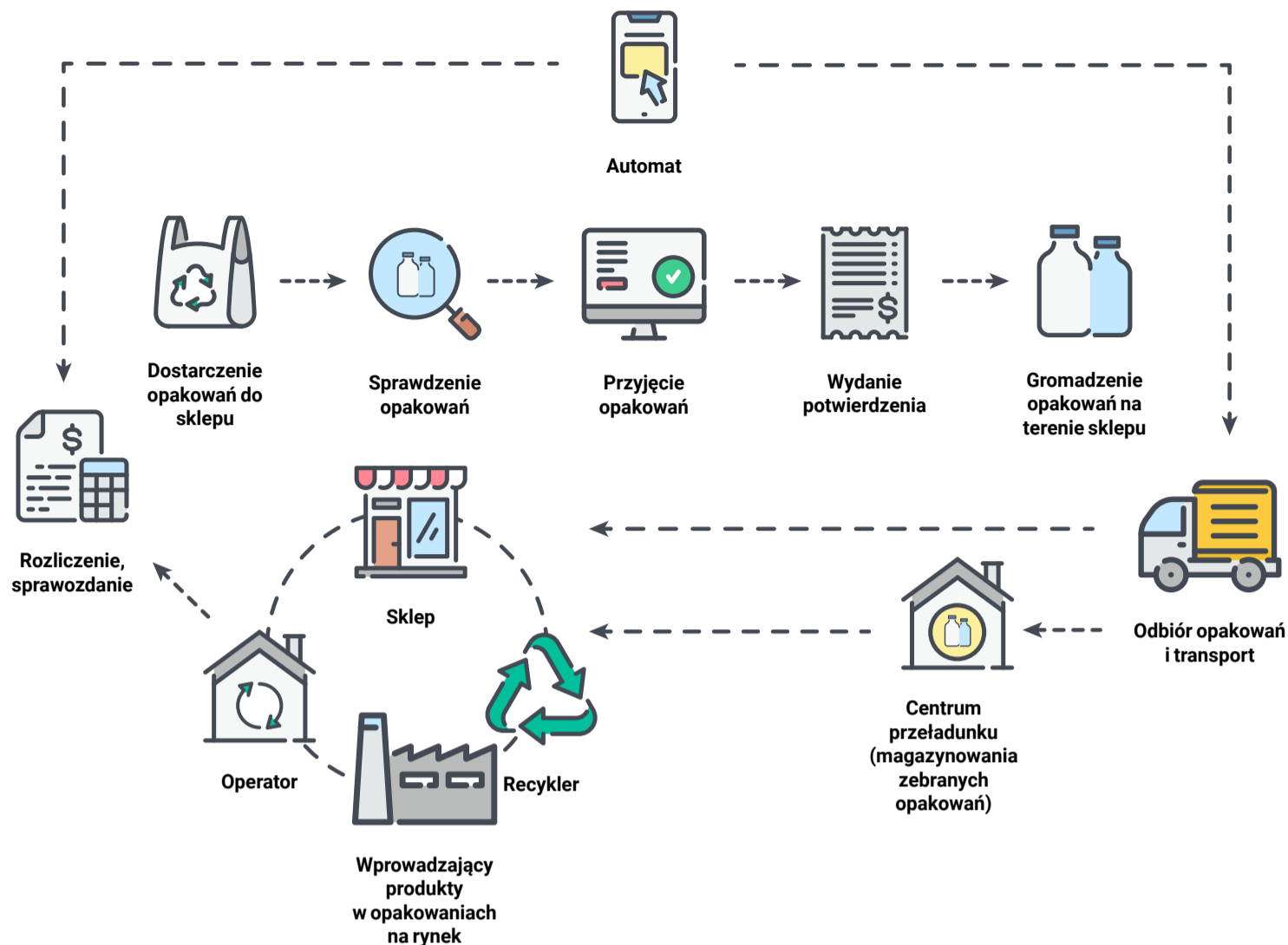
2. przemysł napojów nisko i wysoko-alkoholowych, przemysł napojów niealkoholowych

a. branża piwowarska (struktura opakowań)

i. 37% butelki szklane wielokrotnego użytku, 3.0. miliarda butelek sprzedawanych rocznie, 10-krotny cykl, z 1/5 śladu węglowego niż w przypadku butelki jednorazowego użytku

Rysunek 1. Zbiórka manualna w systemie kaucyjnym wg Deloitte Advisory

Rysunek 2. Zbiórka automatyczna w systemie kaucyjnym wg Deloitte Advisory

Proponowany harmonogram dalszych prac nad Ustawą UC98

- Skierowanie projektu ustawy do konsultacji publicznych, opiniowania i uzgodnień 31 stycznia 2022r. z terminem do 2 marca 2022 r. na zgłaszanie ewentualnych uwag (wpłynęło ok. 800 uwag).
- Planowane wejście w życie Ustawy 1 stycznia 2023 r.
- Wprowadzenie systemu kaucyjnego 1 stycznia 2025 r. (deklaracja Dyrektora Dep. Gospodarki Odpadami MKiŚ na RDS w dniu 11 kwietnia 2022 r.).

Cel środowiskowy

Celem środowiskowym jest zbieranie do 2025 r. 77 proc. opakowań po napojach wykonanych z PET, a w 2029 r. – już 90 procent. Co więcej nowe opakowania wprowadzane na rynek mają do 2030 r. w 30 proc. pochodzić z recyklingu (tzw. rPET-a). Jak wynika z raportu Polskiego Paktu Plastikowego średni poziom wykorzystania recyklatów z tworzyw sztucznych w opakowaniach wynosi 5,4 proc.

Żeby był skuteczny zarówno pod kątem poziomu zbiórki opakowań i uzyskiwanego recyklatu oraz racjonalny ekonomicznie, powinien być obowiązkowy dla wszystkich wprowadzających oraz wszystkich sklepów, a nie tylko tych o powierzchni powyżej 100 m². Zapewnienie zarówno dużym, jak i małym sklepom, które dominują na wsiach, gdzie mieszka ok. 40 proc. Polaków, warunków do funkcjonowania w systemie depozytowym, powinno być obowiązkiem operatora/ów takiego systemu.

W projekcie ustawy jest zachęta finansowa (w postaci opłaty produktowej) do przystąpienia do systemu, jednak system powinien być obowiązkowy z definicji prawa, a nie ze względu na kalkulację opłacalności ponoszenia lub nie opłaty produktowej. Podjęcie decyzji o braku przystąpienia do systemu może tworzyć przewagi konkurencyjne (niższa cena produktu na półce z punktu widzenia konsumenta) - mówi Krzysztof Baczyński Przewodniczący Zespołu Regulacyjnego ds. GOZ.

Doświadczenia innych państw

Słowacki system kaucyjny uruchomiony został 1 stycznia 2022 r. Obejmuje butelki plastikowe i puszki metalowe o objętości od 0,1 do 3 litrów. Kaucja identyczna dla wszystkich opakowań, jej wysokość ustalono na 0,15 euro.

Nowy system zwrotu kaucji za recykling pojemników na napoje ruszył 1 lutego 2021 r. na Łotwie, w ramach której w całym kraju zainstalowano ponad 1000 automatów do sprzedaży zwrotnej. Wraz z dzisiejszym uruchomieniem Łotwa dołącza do pozostałych krajów bałtyckich i skandynawskich, oferując system zwrotu depozytów (DRS).

Konsumenci łotewscy zapłacą 10 eurocentów kaucji przy zakupie kwalifikującego się napoju, które zostaną im zwrócone, gdy zwrócą pustą butelkę lub puszkę do recyklingu. Łotwa dąży do osiągnięcia wskaźnika zwrotu ponad 90% kwalifikujących się opakowań. System DSR akceptuje jednorazowe i wielokrotnego napełniania butelki szklane, butelki plastikowe oraz puszki aluminiowe o pojemności od 0,1 do 3 litrów.

Uruchomienie DRS na Łotwie następuje tuż za innymi działaniami depozytowymi w 2021 r., a Słowacja zaprezentowała swój nowy system depozytowy 1 stycznia, tego samego dnia, w którym Niemcy rozszerzyły swój wiodący na świecie program o więcej rodzajów napojów i pojemników. Tylko w ciągu ostatnich trzech lat 23 UE kraje zobowiązały się do aktualizacji istniejących systemów depozytowych lub opracowania nowych.

Z kolei w Szkocji budowany właśnie system kaucyjny będzie oparty na systemie IT, który jest otwarty na pojawiające się nowe technologie, opakowania czy produkty (big data).

Produkty mleczne w systemie (lub może lepiej poza)

Pozostałości po żywności, znajdujące się w opakowaniach po produktach mlecznych zanieczyszczają infrastrukturę służącą do zbierania opakowań. Przekłada się to na wzrost kosztów utrzymania systemu, wynikający z konieczności częstszego czyszczenia urządzeń czy wyznaczonych powierzchni sklepowych. Biorąc pod uwagę wszystkie te uwarunkowania, ale również korzyści płynące z funkcjonowania systemu kaucyjnego, z uwagi na ryzyka mikrobiologiczne, system nie powinien uwzględniać opakowań produktów mlecznych.

Mleko i jogurty pitne w butelkach najczęściej konsumowane są w domu i zasadniczo trafiają do selektywnej zbiórki pojemnikowej. Zatem nie zanieczyszczają terenów zielonych i plaż - przeciwdziałanie temu było jednym z głównych celów dyrektywy SUP tj. m.in. przeciwdziałanie zanieczyszczeniu mórz i oceanów.

System kaucyjny a ROP

Zgodnie z ministerialnym projektem, celem ROP ma być minimalizacja ilości wytwarzanych opakowań oraz wzrost udziału opakowań nadających się do recyklingu oraz wsparcie mieszkańców w kosztach ponoszonych na rzecz odbioru i zagospodarowania tych opakowań, poprzez obciążenie tymi kosztami wprowadzającego opakowania w opłacie opakowaniowej (wg projektu 80% tej sumy ma wesprzeć gminne systemy).

W samym projekcie ustawy ROP brakuje wielu kluczowych elementów wynikających z dyrektyw unijnych, są to między innymi gwarancje pokrywania przez wprowadzających kosztu netto zbiórki i zagospodarowania odpadów, powiązania opłat z efektywnością środowiskową systemu, gwarancji przeznaczenia opłat wyłącznie na zbiórkę i przygotowanie do recyklingu opakowań, a nie całości odpadów, które powstają w gminie oraz, co równie ważne, wpływu ekomodulacji opakowań na opłaty ROP.

System kaucyjny na opakowania po napojach jest jednym z elementów realizacji Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta ROP. Wprowadzenie systemu kaucyjnego przed nadaniem ostatecznego kształtu ROP to jak *put the cart before the horse*.

Trudno oczekiwać spełnienia założonych w prawie unijnym celach proekologicznych bez łącznego rozpatrywania (w tym w ramach spójności legislacyjnej) systemu kaucyjnego, systemu rozszerzonej odpowiedzialności producentów oraz gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Tylko przemyślane zorganizowanie tych trzech połączonych ze sobą systemów wraz ze optymalnych ich finansowaniem może prowadzić do osiągnięcia celów unijnych. System zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi oraz odpadami opakowaniowymi wymaga współpracy wszystkich zaangażowanych stron – mówi r.pr. Małgorzata Brzóska z Zespołu Regulacyjnego ds. GOZ.

CO DALEJ?

O efektywności systemu kaucyjnego zadecyduje rynek. Celowym więc będzie stworzenie mapy drogowej budowy systemu kaucyjnego, wychodząc od zakresu podstawowego Dyrektywy SUP, a jego dalsza ewolucja zależna będzie od m.in. stanu gospodarki i potrzeb środowiskowych. Wiele krajów europejskich wprowadzało systemy kaucyjny stopniowo np. Finlandia – 1996 (metal), 2008 (PET), 2012 (szkło).

Pracodawcy i przedsiębiorcy są gotowi wesprzeć Ministerstwo Klimatu i Środowiska w pracach nad wdrożeniem systemu kaucyjnego w naszym kraju. Pomocą w tym zakresie służą także eksperci Zespołu regulacyjnego ds. GOZ. Liczymy na to, że resort zdecyduje się skorzystać z doświadczeń i proponowanych przez nas rozwiązań – patrz uwagi Pracodawców RP wobec projektu UC98 z dnia 2 marca 2022 r. – pomoże to stworzyć skuteczny, efektywny, transparentny i oszczędny dla producentów i konsumentów system.

Koalicja Włącz Czystą Energię dla Polski ma na celu współpracę, dzielenie się dobrymi praktykami, wymianę doświadczeń, a przede wszystkim promocję rozwiązań, które pomogą Polsce w osiągnięciu celów wskazanych w Europejskim Zielonym Ładzie. Działania podejmujemy z myślą o korzyściach dla społeczeństwa i rozwoju gospodarczego Polski, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju energetyki opartej na zasadach Gospodarki Obiegu Zamkniętego.

Jeżeli Twoja organizacja wspiera Gospodarkę Obiegu Zamkniętego, dąży do efektywności energetycznej i uważa, że czas włączyć czystą energię dla Polski to skontaktuj się z nami i dołącz do nas.

Koalicja Włącz Czystą Energię dla Polski przy

www.wlaczczystaenergie.pl

czystaenergia@pracodawcyrp.pl

+48 22 518 87 00